DIGITALIZAREA PATRIMONIULUI CULTURAL – O NOUĂ TENDINȚĂ ÎN ACTIVITĂȚILE EXTRAȘCOLARE

Vasile ANDRIEȘ,
cercetător științific coordonator, UPSC „Ion Creangă”
Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic[*]
E-mail: andriesvasile@yahoo.fr
ORCID ID: 0000-0002-8312-8741
Olesea IPATII,
profesoară, școala primară nr.19,
or. Vadul lui Vodă,
Republica Moldova,
E-mail: ipolesea@mail.ru

Rezumat: *În acest articol ne propunem să prezentăm proiectul ECultFood, ce prezintă rezultatele cercetărilor de teren a unor obiceiuri și tradiții culturale legate de sărbătoarea de Paște, din Republica Moldova și din România, care au avut loc în cadrul Proiectului Transnațional „Easter egg hunt”. În acest proiect au participat 50 de școli din Republica Moldova și din România, 50 de cadre didactice din diferite regiuni ale țării, circa 700 de elevi din ciclul primar, manageri ai instituțiilor din învățământ, colaboratori APL și părinți.*

Proiectul contribuie la cunoașterea și fundamentarea mai multor componente ale culturii, precum: tradiții, obiceiuri, costume, alimente, tehnici de preparare și comportamente alimentare pe care oamenii și le asumă ca parte integrantă a moștenirii culturale, dându-le identitate și continuitate, în contextul dinamicii accelerate a societății. Scopul Proiectului: digitalizarea patrimoniului cultural și dezvoltarea interesului pentru păstrarea obiceiurilor și tradițiilor specifice sărbătorilor pascale.

Cuvinte-cheie: *metodologie, patrimoniu alimentar, digitizare, atlas audio-vizual.*

DIGITALIZATION OF CULTURAL HERITAGE – A NEW TREND IN EXTRA-SCHOOL ACTIVITIES

Summary*: This paper aims to present the ECultFood project, which includes the results of some field research on some customs and cultural traditions related to the Easter celebration in the Republic of Moldova and Romania, which took place within the Transnational Project "Easter egg hunt". 50 schools from the Republic of Moldova and Romania, 50 teachers from different regions of the country, about 700 primary*

[*]Articol realizat în cadrul proiectului de cercetare ***Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova***.

school students, managers of educational institutions, APL collaborators, and parents participated in this project.

The project makes accessible the discourse about culture, traditions, customs, costumes, food, preparation techniques, and food behaviors that people assume as an integral part of the cultural heritage, giving them identity and continuity, in the context of the accelerated dynamics of society.

The purpose of the Project: the digitization of the cultural heritage and the development of interest in preserving the customs and traditions specific to the Easter holidays

Keywords: *methodology, food heritage, digitization.*

Introducere

Patrimoniul cultural evoluează rapid datorită tehnologiilor digitale. Impulsul este acum de a ne păstra patrimoniul cultural și de a-l aduce în acest deceniu digital. Oportunitățile fără precedent aduse de tehnologii, cum ar fi Data, AI, 3D și XR, readuc la viață siturile de patrimoniu cultural. Muzeele virtuale oferă vizitatorilor posibilitatea de a vedea opere de artă în context și de a experimenta obiecte sau site-uri inaccesibile publicului. Transformarea sectorului are ca rezultat facilitarea accesului online la materiale culturale pentru toată lumea. Procesul de digitalizare a devenit un vector relativ nou în politicile naționale și cele ale Uniuni Europene, reieșind din următoarele strategii: facilitarea accesului cetățenilor la patrimonial cultural național/european, conservarea și securizarea sa (datorită digitalizării este posibilă restaurarea ulterioară a operelor în caz de cataclisme).

Astfel, are loc digitalizarea muzeelor, bibliotecilor, arhivelor, monumentelor etc. Din alt considerent, digitalizarea poate viza și anumite sărbători, evenimente, tradiții. Spre exemplu, o popularitate crescândă înregistrează proiectele privind digitalizarea patrimoniului cultural alimentar **ECultFood**, care își propun să facă vizibilă moștenirea reflectată de cunoștințele privitoare la alimentație, prin prezervarea sub formă cartografică și informatizată a unui corpus reprezentativ de rețete culinare sub forma unor documente audiovizuale, produse în cercetări de teren efectuate cu subiecți de generații diferite. Alte sărbători ar fi Crăciunul, Dragobetele, Paștele etc.

În întreaga lume, unele dintre cele mai frumoase tradiții au loc în preajma marilor sărbători religioase. Aceste tradiții sunt prezente mai pregnant în zonele rurale, deoarece au fost mai puțin atinse de practicile economice moderne și de dezvoltarea tehnologică. Din păcate, unele dintre aceste manifestări ale bucuriei umane sunt pe cale de dispariție, dar în zilele noastre există o largă varietate de instrumente care ne pot ajuta să conservăm frumusețea autentică a acestei moșteniri culturale. Însă, ca și cetățeni europeni, nu trebuie să ne rezumăm la cunoașterea și conservarea propriilor tradiții, ci trebuie să depășim

granițele culturale și să ne raportăm la culturile celorlalte popoare, iar astfel să determinăm modul în care trecerea timpului sau diferențele geografice au afectat tradițiile și obiceiurile pascale.

Școala este localul în care elevii învață să se comporte în societate, să ia contact cu propria cultură, dar și cu culturi diferite. Dirijarea lor spre o atitudine de promovare a valorilor naționale vine în întâmpinarea nevoilor fundamentale ale societății noastre, și anume acelea de a-și păstra o identitate la care să se raporteze permanent. Chiar dacă tendința epocii contemporane este de a se rupe de o parte dintre datini și de valorile pe care acestea le susțin, fiecare dintre noi avem o mare datorie - aceea de a ne ști tradițiile și obiceiurile.

Trăind într-un spațiu multicultural, precum țara noastră, este necesară cunoașterea și valorificarea culturii minorităților naționale, pentru o bună conviețuire. Având în vedere fenomenul de globalizare care a luat amploare în ultimii ani, dar și accentul care se pune pe valorile naționale, este imperios necesar ca educația să se concentreze și pe promovarea propriilor valori, dar și pe cunoașterea și aprecierea altor culturi.

Metodologia cercetării. În calitate de repere metodologice au servit o serie de lucrări teoretice din domeniu, normele și strategiile adoptate la nivel național și european, programe și proiecte implementate cu succes. Astfel, acest articol reprezintă reflectarea rezultatelor Proiectului Transnațional „Easter egg hunt”, la care au participat 50 de școli din Republica Moldova și din România, 50 de cadre didactice din diferite regiuni ale țării, circa 700 de elevi din ciclul primar, manageri ai instituțiilor din învățământ, colaboratori APL și părinți. Proiectul a avut ca scop crearea unei surse digitale a patrimoniului cultural în preajma sărbătorilor de Paști, în care vor fi prezentate rezultatele obținute în cadrul proiectului. Echipa de digitalizare a proiectului fiind reprezentată de Ipatii Olesea, în calitate de coordonator din Republica Moldova și Ceglaru Alina, în calitate de coordonator din România, 50 de cadre didactice,700 de elevi din ciclul primar, 50 de manageri, părinți, colaboratori APL.

În ceea ce privește competențele elevilor, proiectul a fost axat pe următoarele componente:

Atitudini și valori:

- interes pentru cunoașterea semnificației sărbătorii Paștelui, a tradițiilor și obiceiurilor specifice;
- dorința de păstrare și promovare a tradițiilor pascale;
- atitudinea pozitivă față de cunoaștere, de valorile moral religioase, față de cultură și civilizație.

Obiective operaționale:

- să asculte cu atenție povestiri despre viața lui Iisus;
- să respecte normele de comportament într-un lăcaș creștin;
- să explice semnificațiile creștine ale postului și ale Paștilor;

- -să descrie evenimente care au avut loc în preajma sărbătorilor de Florii și Pascale (intrarea Domnului în Ierusalim și întâmpinarea lui cu crengi de fistic (salcie) și flori, răstignirea Lui pe cruce, învierea în ziua de Paște);
- să povestească câteva legende de Paște;
- să denumească tradițiile specifice de Paște exprimându-se corect în propoziții;
- să rețină semnificațiile simbolurilor pascale;
- să confecționeze suportul și să decoreze ouă de Paști, potrivit tehnicii indicate;
- să aplice frumosul în lucrări;
- să se implice în acțiuni de caritate și voluntariat;
- să participe afectiv la activitățile desfășurate în această săptămână.

Obiectivele educaționale ale activității:

- să conștienteze semnificația și importanța tradițiilor de Paște, folosind „învățarea prin experiment”, implicând cât mai multe simțuri, aducând „învățarea la viață”, – să ofere modele matematice/ științifice pentru rezolvarea unor probleme și situații-problemă din lumea înconjurătoare ce pot fi aplicate în cadrul activităților „hands on” printr-o comunicare eficientă și colaborare fructuoasă între partenerii educaționali;
- să fie util în formarea de deprinderi de cercetare, analizare, proiectare, programare, robotică și de utilizare a tehnologiei în viața de zi cu zi;
- să fie un liant între partenerii educaționali și să îi ajute pe copii în formarea competențelor specifice secolului XXI prin promovarea alfabetizării digitale, a comunicării, a învățării prin colaborare, adaptarea la diverse roluri și responsabilități, constituind un pas spre cea mai utilă competență- „a învăța să înveți”;
- să împărtășească idei și experiențe pozitive care să îi ajute pe toți cei doritori să dobândească abilități digitale, de comunicare în limba engleză, de rezolvare creativă și inovatoare a problemelor de rezolvat;
- să ofere șanse egale și acces la educație, tuturor copiilor indiferent de sex, vârstă, situație materială, religie sau alte criterii de discriminare în vederea îndeplinirii sarcinilor propuse în proiect.

Resurse:

Procedurale: metode de investigare (observare, analiză, interpretare), explicația, conversația, exercițiul, brainstorming, „ciorchinele”, „Cubul”, problematizarea, demonstrația, învățarea prin descoperire, descrierea, jocul de rol, joc-exercițiu, jocul recreativ.

Materiale: albume, diferite planșe și imagini, felicitări de Sf. Pasti, cărți cu legende despre Paști, cărți religioase, reviste, creioane colorate, foarfece, lipici, hârtie glasată, hârtie creponată, făină albă, baloane, acuarele, CD-uri, ecran pentru proiecție, videoproiector, PC, filmulețe tematice, site-uri de profil, chestionare, diplome, brățări specifice, dosare.

Umane: elevi, învățătoare, părinți, bunici, preot, prof. de religie, bibliotecară, medic, muzeograf, personalul de la Centrul social și copii.

Spațiale: sala de clasă, curtea școlii, biserică, muzeu, Centrul social ,,Prichindel” Satu Mare.

Temporale: cinci zile a câte patru /cinci ore.

Forme de organizare: frontal, pe grupe, individual.

Rezultatele cercetării/ conținutul proiectului:

Activitățile planificate în proiect au fost desfășurate în sala, curtea școlii de clasă, muzee și la biserică. Toate produsele realizate de elevi: ouă încondeiate, felicitări, tablouri, colaje, compuneri, poezii, ghicitori, portofolii tematice au fost organizate într-o expoziție. Cele mai frumoase și originale lucrări au fost reunite într-un PPT dedicat acestui eveniment.

Nr	ACTIVITATĂȚILE PROPUSE	LOCUL DE DESFĂȘURARE	DATA/ PERIOADA
1.	**1.ACTIVITĂȚI DE ORGANIZARE** - Constituirea grupelor de lucru în proiect -Stabilirea regulilor / sarcinilor de grup - Alegerea liderilor -Stabilirea produselor finale -Analiza criteriilor de evaluare a produselor obținute și afișarea acestora.	Sala de clasă, biserică	Martie 2022 Se continuă pe toată perioada proiectului.
2.	**COLECTAREA DE INFORMAȚII: - semnificații - Postul mare - drumul crucii - simboluri pascale** -Activitate în biserică - întâlnire cu un preot. Formulare de întrebări și răspunsuri -Notarea unor informații necesare -Studiul hărții drumului lui Iisus spre Golgota -Vizionare: ,,Legenda ouălor roșii”, ,,Floarea Paștilor” Dezbatere.	Sala de clasă/ curte	
3.	**ACTIVITATEA PRACTICĂ** Etapa I de confecționare a oului de Paști (mache paper): lipirea a trei straturi de ziar cu pastă de făina, pe balonul- ou umflat. Lecturarea unor legende, poezii, povestiri care să ilustreze semnificația sărbătorilor pascale, precum și tradițiile și obiceiurile legate de această sărbătoare.		Martie 2022
4.	**1. COLECTAREA DE INFORMAȚII**: -Vizită la Muzeul de etnografie și folclor		

Nr	ACTIVITATĂȚILE PROPUSE	LOCUL DE DES-FĂȘU-RARE	DATA/ PERI-OADA
	-Formulare de întrebări și răspunsuri -Observarea exponatelor, a obiectelor, a imaginilor etc. din muzeu. Colecționarea unor informații, date, poze -Observarea modalității străvechi de încondeiere a ouălor -Dezbatere; organizarea și sistematizarea informațiilor cu accent pe valori și atitudini corespunzătoare desprinse din informații.	Sala de clasă, biserică	Aprilie 2023
5.	**APLICAȚII PRACTICE** Etapa a II-a de confecționare a oului de Paști (mache paper): se aplică cu pensula culoarea albă de acril.	Sala de clasă/ aer liber, biserică	
6.	**COLECTAREA DE INFORMAȚII:** Informații despre valoarea nutritivă și calorică a alimentelor consumate de Paști alături de medicul nutriționist; Studiul unor statistici, valori cu privire la cel mai complet aliment - oul Acțiunea de fierbere a unor ouă de găină, urmată de curățarea și degustarea lor. Observații și înregistrarea constatărilor despre calitățile oului ca aliment.		Aprilie 2023
7.	**APLICAȚII PRACTICE** Etapa a III-a de confecționare a oului de Paști (mache paper): decorarea suportului obținut în etapele anterioare cu diverse motive, folosind acuarele acrilice, dantelă, hârtie glasată, mărgele, abțibilduri etc ϑ Realizarea expoziției cu ouă de Paști; autoevaluare, evaluare.	Sala de clasă/ aer liber	Aprilie
8.	**ACTIVITATE DE VOLUNTARIAT** (milostenia, toleranța, empatia) Acțiune caritabilă de donare a unor hăinuțe și jucării copiilor de la Centrul social de zi „Prichindel”, cu sprijinul părinților elevilor clasei. Activitate comună cu copiii din centru: realizarea de felicitări de Paști (colorare, conturare, decupare, mesaj specific)	Sala de clasă/ aer liber, bibliotecă	Aprilie-mai

Nr	ACTIVITATĂȚILE PROPUSE	LOCUL DE DES-FĂȘU-RARE	DATA/ PERI-OADA
9.	**APLICAȚII PRACTICE** ϖ Realizarea unor colecții de texte literare în proză/ versuri, având ca tematică sărbătoarea pascală și prezentarea lor. Minisceneta „La Pași” după G. Topârceanu. ϖ Selectarea unor informații din cărți, din mediul online, din enciclopedii despre sărbătoarea Paștelui în alte țări ale lumii. Înregistrarea lor pe fișe.	Sala de clasă/ aer liber	Mai
10.	**JOCURI** „Vânătoarea de ouă colorate în grădină” Ștafete combinate „Oul din lingură”		
11.	**PREZENTAREA REZULTATELOR OBȚINUTE** ⎪ Expoziția cu ouă de Pași (tehnica mache paper) ⎪ Cantitatea și valoarea donațiilor, numărul de felicitări realizate cu și pentru copiii defavorizați ⎪ Prezentarea lapbook-ului obținut/echipă	Sala de clasă/ aer liber	Mai
12.	**EVALUAREA PROIECTULUI** Discuții de grup ⎪ Raportul echipei (formulează concluzii despre ce au învățat privind competențe și atitudini ⎪ Evaluarea prin metoda Delphi . Fiecare elev prezintă în scris ce calități, trăsături și caracteristici tipice cred că are proiectul. Declarațiile scrise sunt apoi schimbate între participanți, astfel încât fiecare poate susține sau nega ceea ce s-a scris până atunci. Chestionarul Diplome personalizate/echipă Concluzii; sugesti		

În cadrul proiectului au fost create câteva ateliere pentru elevi:

Ateliere de Pasti pentru elevi. În cadrul atelierului de Paște, copiii au facut felicitări, precum și alte obiecte hazlii și decorative pentru sărbătoarea pascală și venirea primăverii. Copiii au exersat îndemânarea prin diverse tehnici creative – pictură, decupaj și colaj – și și-au folosit imaginația, alegând culorile și textele cele mai potrivite pentru decorațiunile de Paște.

Paște luminat și ouă de încondeiat. Printre activitățile propuse au fost: Pictura cu degetele si palmele, activități de creat coșulețe cu ouă, ghirlande, iepurași.

Fabrica iepurașului Tup-tup. Cei mici au descoperit „tehnica șervețelului” pentru decorarea unui ou din polistiren și au fost îndrumați să picteze în culorile primăverii figurine din ipsos.

Decorații de Paste. Elevii au pătruns în tainele desenului, învățând să schițeze pas cu pas un peisaj, elemente din natură și specifice Paștelui. Au aflat noțiuni de bază ale desenului precum compoziția, perspectiva, structura, evidențierea umbrelor etc.

Elevii au modelat din lut ouă, au făcut cozonaci, iar cu ajutorul unui bețișor au învățat să traseze modele specifice încondeierii ouălelor. Acestea au fost împodobite pentru a fi folosite ca decorațiuni pe masa de Paște. În acest context elevii și-au dezvoltat competențele de comunicare interpersonală, abilitățile de a lucra în echipă, dar și de a rezolva sarcini în mod independent, abilități de a pune întrebări și a căuta informații pe o temă dată, dar și de a prezenta clar și atractiv aceste informații. Au împărtășit înțelegerea științei și tehnologiei cu colegii, prietenii, familia și cu comunitatea lor.

Elevii au realizat diferite experimente propuse pe rețele de socializare:

1-Ouă vopsite în hârtie de bucătărie;

2-Ouă vopsite în orez;

3-*Ouă* roșii *vopsite* cu sfeclă;

4-*Ouă vopsite* cu ceapă roșie;

5-*Ouă* galbene vopsite cu ceapă albă;

6-Ouă vopsite cu ulei vegetal;

7-Ouă vopsite cu dantelă;

Toate activitățile din Proiect s-au desfășurat fiind în concordanță cu cerințele programei și urmărind dezvoltarea competențelor specifice elevilor. Lecțiile s-au desfășurat interdisciplinar, integrând tehnologia. Împreuna cu iepurașul de Paști, elevii au călătorit prin Univers –cubul Merge (www.cospaces.io/edu), cu aplicația (www.play.google.com), am colindat locuri interesante de pe Pământ, am proiectat sateliți, rachete și cu (www.quivervision.com) le-am văzut în 3D, am jucat (www.kahoot.com/schools-u), am învățat Geometrie cu (www.cabricloud.com/home), în activitățile de coding și muzică ne-a ajutat (www.musiclab.chromeexperiments.com), am învățat matematică scanând (www.app.qr-code-generator.com) am folosit (www.wordclouds.com) pentru a descrie obiecte și am realizat sondaje pe https://www.mentimeter.com/ I-am învățat concepte și limbaje de programare, pentru a programa roboțeii și roverele construite (www.education.lego.com/), (www.scratch.mit.edu), (www.ozobot.com/create/ozoblockly)

Am realizat diverse lucruri cu tematică pascală: ornamente, ouă încondeiate, coronițe, felicitări pe hârtie, felicitări digitale pentru a înfrumusețea Sfintele Sărbători ale Paștelui. Pentru efortul depus, elevii au fost recompensați de către iepurașul de Paște cu dulciuri.

Concluzii:

Desfășurarea proiectului ***Easter Egg Hunt*** a fost o provocare atât pentru noi, cât și pentru copii, având în vedere avantajele de care aceștia au beneficiat. Am căutat și am dat răspunsuri puse la începutul proiectului CCC, încurajat munca în echipă, încrederea

în sine, responsabilitatea, competențele, interacțiunile și comunicările cu diferite persoane ale vieții sociale. De asemenea, dezvoltarea creativității, autoevaluarea permanentă și posibilitatea luării deciziilor au fost printre beneficiile care au decurs din acest proiect.

Prin intermediul acestui proiect, abilitățile elevilor de gândire critică, analiză, sinteză și autoevaluare au fost îmbunătățite. Totodată, pe lângă dezvoltarea abilităților digitale, lingvistice și de socializare, elevilor le-a crescut încrederea în sine. Educația mediatică a contribuit la capacitatea de a analiza și interpreta mass-media și pentru ca audiența să înțeleagă corect mesajele. Proiectul le-a oferit elevilor posibilitatea de a accesa instrumente de comunicare și de a percepe corect mesajele transmise de aceste instrumente. Am reușit să facem legatura transdisciplinară dintre Științe, Tehnologie, Inginerie, Artă, Matematica.

Elevii au dobândit competențe de colaborare, abilități de comunicare, gândire critică și creativitate. Printre rezultatele proiectului pot fi menționate: produsele digitale ale elevilor, realizate în Canva, Expozitii de Paște, ajutor familiilor social vulnerabile cu produse alimentare, conștienti-zarea obiceiurilor durabile, utilizarea obiceiurilor bune printre elevi, îmbunătățirea abilităților TIC, îmbunătățirea cunoștințelor despre limba maternă și limbile moderne, stabilirea noilor prietenii. Copiii au dezvoltat abilitățile de cooperare, schimb de experiență și spirit de echipă. Fiecare activitate a fost finalizată cu un produs comun: revistă, video, e-book, puzzle, quiz, padlet etc.

Unul dintre rezultatele proiectului este lansarea paginii web care conține toate impresiile elevilor și toate cărțile recomandate a fi citite, desene pe ChatterPIX, hărți ale cărților digitale. Proiectul STEAM nu doar i-a expus pe copii unor experiențe de învățare, el le-a ajutat să creeze o abordare inovativă pe care o pot folosi și la vârsta maturității.

S-a demonstrat că PBL are multe beneficii pentru elevi, precum:

- Dezvoltarea angajamentului și motivației;
- Înțelegerea mai profundă a conceptelor;
- Dezvoltarea gândirii critice și a abilităților de rezolvare a problemelor;
- Abilitați de colaborare si comunicare îmbunătățite;
- Pregătirea pentru experiențe și cariere din lumea reală.

Impactul asupra societății/Inovația științifică.

Elevii și-au dezvoltat competențele de comunicare interpersonală, abilitățile de a lucra în echipă, dar și de a rezolva sarcini în mod independent, abilități de a pune întrebări și a căuta informații pe o temă dată, dar și de a prezenta clar și atractiv aceste informații. Elevii au fost încurajați, să gândească profund, astfel încât să aibă șansa de a deveni inovatori și lideri care pot rezolva cele mai presante provocări cu care se confruntă viitorul nostru.

Am reușit să abordăm tema aleasă din două perspective: comercială și spirituală. În primul caz, copiii erau mai mult decât familiarizați cu ideea de „cadouri de la iepuraș”

și au fost foarte cooperativi în a oferi exemple de astfel de cadouri, mai ales cele primite de ei. Ne bucurăm nespus de mult că strădaniile noastre au avut un ecou și am învățat copiii să iubească această sărbătoare și pentru latura ei religioasă și, cu ajutorul părinților-lor, am reușit să sădim în sufletele lor „muguri“ de iubire pentru Dumnezeu și pentru oameni prin descifrarea învățăturilor creștine.

Bibliografie:

1. CIOFLICA, S. M., Proiecte tematice orientative, Petroșani: Editura Tehno-Art., 2006.
2. PREDA, M., PLETEA, F. GRAMA, A. COCOȘ, D., et. al., Ghid pentru proiecte tematice, București: Humanitas Educațional, 2005.
3. CIOBOTARU M., ANTONOVICI Șt., POPESCU, M., FENICHIU, D., Aplicații ale metodei proiectelor, București: CDPress, 2008.